

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvenredni ponedeljki so dnevi po praznikih, ter vsa po pošti prejemanja avstro-ogorske dežele za celo leto 16 gid., za pol leta 8 gid., za četrt leta 4 gid. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 12 gid., za četrt leta 3 gid. 30 kr., za en mesec 1 gid. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljud. kuh. šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gid. 50 kr., po pošti prejeman za četrt leta 3 gid. — Za oznani plačuje od četiristopen petit-vrste 6 kr., če se oznani enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc. Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne, t. j. v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Govor poslanca dr. Zarnika

o volitvah kranjske trgovinske in obrtniške zbornice.

(V 3. seji kranjskega deželnega zbora; po steno-grafskem zapisniku.)

Zadnjikrat, ko je bila o volitvah generalna debata, je g. poročevalec Dežman izjavil, da o predmetu, ali je bila trgovinska zbornica korektno voljena ali ne, ne gre govoriti deželnemu zboru, da to v njegovo kompetenco ne spada, da v njegovo kompetenco samo to spada, ali sta bila sedanja poslanca po zdaj obstoječej zbornici korektno voljena ali ne.

Jaz to nijekam, kajti udje trgovinske zbornice so sami po sebi volilci voljeni po prvotnih volilcih. Prvotni volilci so pa bili leta 1875. obrtniki in trgovci, ki so svoje mandatarje volili, ravno tako, kakor volijo kmetški volilci svoje volilne može po občinah, ki potem gredo na volišče, in volijo poslance. Ker pa nihče ne dvomi, da ima deželni zbor pravico preiskavati, ali so prvotne volitve v kmetških občinah korektno ali ne, isto tako ne more nihče nijekati, da imamo tudi tu pravico preiskavati, ali so bile korektno prvotne volitve tiste zbornice, iz katere sta prišla nje mandatarja?

Kakor je zadnjič g. dr. Bleiweis omenjal, nemamo mi nič zoper čestite osebe dotičnih poslancev, ravno tako nemamo nobenega ugovora zoper zdanji volilni akt sam ob sebi, po katerem sta bila poslanca sem poslana; imamo pa jako važne in tehtne ugovore zoper prvotne volitve 1875. leta. Ako prvotne volitve niso bile korektno, potem po mojem mnenju tudi volilni može (udje zbornice) nemajo pravice, katero so s tem činom izvršili. Ravno zaradi tega je naša dolžnost, da na sito denemo prvotne volitve 1875. leta.

Mi poslanci narodne stranke smo 1875. leta stavili na deželnega predsednika g. Widmana veliko interpelacijo, stvarno skozi in skozi brez fraz, opiraje se samo na postavu.

Navajali smo vse tiste nerednosti in nepostavnosti, ki so se godile pri tej volitvi. G. poročevalec Dežman je zadnjič rekel, da nam je uže takrat bivši deželni predsednik g. Widman dal „eine gehörige abfertigung“, da nas je dobro ozmerjal. To je istina, ozmerjal nas je dobro, ali o stvari samej nij niti besedice črhnil. Odgovoril je ravno tako, kakor da bi šel kak sosed k drugemu sosedu, in bi ga na odgovor pozval z besedami: povej mi uzroke, vprašam te, zakaj mi tako krivico delaš? Sosed bi mu pa na to odgovoril: marš ven, jaz se s teboj ne menim, če se ne pobereš hitro, te bom pa ven vrgel. (Veselost na levi.) Isto tako g. Widman o stvari nij nič odgovoril, ampak rekel je celo, da se še v ono stvar ne spušča. Seveda, kjer fakta govore, ne kaže se

v stvar spuščati! Ako torej g. Dežman pravi, „dass wir eine gehörige abfertigung bekommen haben,“ mu v tem prav dam, da nas je g. Widman grobjansko ozmerjal, odgovoril pa nij nič!

Ura je bila uže takrat 5, vsi smo bili lačni in žejni in spehni, podvizali smo se iz zbornice priti, če ne bi mu mi bili takrat odgovorili na tak način, kakor je on nam odgovarjal. Sicer pa nijmo dobili na to interpelacijo še nobednega odgovora od nobedne strani! Par dni potem je začela uradna Laibacherica neko šantavo in sramežljivo izjavo prinašati in opravičevati ono postopanje, to se je zgodilo dvakrat, in reklo se je: „Dalje prihodnjič.“ Ali potem je tudi ta vir usahnil in nič več nij sledilo. Torej hočem jaz to čulno volitev natanko pretestiti. Ne bom se spuščal v osebnosti, kajti osebe so nam malenkost, nam gre le za stvar. Na čelu komisije je stal g. litjski okrajni glavar, ali to nema za me nobednega pomena, če bi njega ne bilo, bil bi pa kdo drug. Glavna stvar je ta, da je vodila to volitev tista vlada, katera je bila do današnjega dneva, počenši od Schmerlinga razen dveh malih episod pod Belkredijem in Hohenwartom, zmirom ena in taista, sovražnica vsega kar je slovanskega, ki je imela zmirom vse mogoče ovire kakor na paternoštru zoper nas napeljane. Tej vladi je bil zavoljo svoje narodne večine kranjski deželni zbor od nekaj tri v peti. Torej se je vedno pri vladi premišljevalo in gruntalo kako bi mogoče bilo to večino spraviti v manjšino. Račun se je takole delal in bil je istinit, ker se je uresničil: V kmetških občinah imajo narodnjaki 16 poslancev, katerih jim ne moremo vzeti, k večemu če v Koevji jeden odpade. Če imajo narodnjaki še kupčijsko zbornico, imajo 18 poslancev, torej polovico zbora, tako da brez njih nij zborovati mogoče. Mogoče je pa tudi, da jim še v mestih eden prikapne, kar se je v resnici zgodilo, ker smo v Kranji enega ujeli. Potem imajo 19 glasov, torej večino. Zbor bi bil naroden in zopet bi ostalo vse pri starem. Tedaj je bilo treba najprej narodnjake spraviti iz kupčijske zbornice, ker le po tem manevru se sme na slovensko manjšino v zboru z neko gotovostjo računati.

S tem namenom se je ta volitev vršila, in s tem namenom tudi dovršila, kakor to današnja zbornica dokazuje.

Kar pa se tiče pomankljivosti, nerednosti in nepostavnosti pri teh prvotnih volitvah, delim jih jaz v tri vrste.

V prvi vrsti je sestava volitvene komisije. V drugi vrsti delovanje te komisije, ki si je celo prisvajala lastnost postavodajnega tela in določevala, kdo ima voliti v trgovinskem in kdo v obrtniškem oddelku, in v tretji vrsti je volitev sama na sebi, namreč razglas volitve, dostavljanje glasovnic in pobiranje glasovnic.

Kar se tiče sestave komisije, zahteva zakon, da mora biti sestavljena iz 8 udov: enega predsednika (to je: wahlkommissär) in 7 udov. Mej temi je en soseskin odbornik iz mestne zbornice ljubljanske, od drugih 6 morajo biti trije vzeti iz obrtniškega, trije pa iz trgovinskega oddelka. Obraz cele volitvene komisije pa je naj bolj naznačen s tem, da so se razen enega samega uda poklicali v volilno komisijo samo udje nasprotne stranke, akoravno je slovenska stranka poprej trikrat zaporedoma sijajno zmagala in imela večino za tisuč in tisuč glasov. To pa je zaradi tega važno, ker ima volilna komisija odločevati o reklamacijah. Pri reklamacijah od naše stranke bila je volilna komisija, ker je bila sestavljena skoro izključivo iz udov nasprotne stranke, — judex in propria causa. Da je bila volilna komisija razen enega uda sestavljena samo iz udov nasprotne stranke, je gotovo zelo nekorrektno. Nepostavno pa je bila sestavljena komisija, kar se tiče števila udov iz obrtniškega in trgovinskega oddelka. Zakon jasno zahteva, da morajo biti 3 udje iz trgovinskega, 3 pa iz obrtniškega oddelka. Ali v tej komisiji je bil samo jeden zastopnik obrtnega stanu, namreč škrični krovec g. Korn. Gospoda Albert Samassa in Gustav Tönies, se je reklo, da sta bila v volitveno komisijo zato poklicana ker sta zastopnika obrtnega stanu, a resno sta spadala v trgovinski stan, kar spričuje volitvenik, katerega je ta komisija spisala, in tudi se je njima volitvena poverilnica uročila, kakor volilcema trgovinskega oddelka. Ta dva se torej nijsta smatrala kakor obrtnika, ampak kakor trgovca. Ker pa zakon odločno zahteva, da morajo biti v komisiji trije udje iz obrtniškega oddelka, se torej zakon v tem obziru nij izvršil in je bila komisija v tem obziru nepostavna.

Ko se je ta komisija sešla, se je precej konstituirala kakor zakonodajavno telo, kar se še poprej nikdar in nikjer nij zgodilo v celej Avstriji, določevala je, kateri volijo v trgovinskem in kateri v obrtniškem oddelku. Takrat so se ustanovila ta tri pravila:

Prvič. Obrtnik je tisti, ki trži samo s svojimi proizvodi, a trgovec je tisti, kdor trži samo s tujimi proizvodi.

Drugič. Obrtna podjetja, katerih obrtovanje preseza rokodelstveno okrožje, spadajo v trgovinski oddelak.

Tretjič. Kadar bi se utegnilo dvomiti, ali je kdo obrtnik ali trgovec, ker ima opraviti z različnimi vrstami poslovanja, po katerih bi se mogel šteti v B kategorijo, naj bode razsodljivo tisto njegovo poslovanje, katero mu je glavna stvar, ter kaže večji obrat; ako bi se niti na tej podlagi ne dalo razsoditi, potem naj določi to, ali je dotičnik vpisan (protoko-

liran) ali ne, ako je vpisan, tedaj bodi trgovec, ako nij, bodi samo obrtnik.

Na podlagi teh treh pravil so se devali mej trgovce, kar se poprej v Avstriji še nikdar nij zgodilo, tovarniki, pivovarji, marelarji, rokovičarji in drugi obrtniki, samo če plačujejo nad 8 gold. 40 kr. prido-bitnega davka na leto.

Kaj takega, pravim, se še nikdar nij zgodilo! Motivi postave o volitvah za trgovsko in obrtniško zbornico, ki je bila obravnavana v državnem zboru, ti motivi pravijo v §§. 8, 9 in 10 da se nema volilna komisija nikdar mešati v to, da bi določevala, kdo voli v tem ali v onem oddelku.

Pogledali smo si tudi volilni red praške, dunajske in liberške (Reichenberger) trgovinske in obrtniške zbornice, katere so najimenitnejše v Cislejtaniji in skoro v celej Avstriji, — in vse tri zbornice imajo ta določila, da tovarničarji, železninarji, pivovarji voljo v obrtnem oddelku, samo naša volilna komisija jih je stavila na nepostavni način v trgovinski oddelk. Nadalje je pa tudi ta volilna komisija večkrat čisto samovoljno določila, kakor se jej je ravno zdelo, ali kdo spada v ta ali oni oddelk.

Pregledali smo tudi razmere praške, liberške, celovške in solnogradske trgovinske in obrtniške zbornice, in pri teh zbornicah, akoravno so naše sosede, se še nikdar nij zgodilo, da bi bila katera volilna komisija v tem obziru odločevala, če tudi ne nahajamo določil, kdo ima pravico voliti v trgovinskem, a kdo v obrtniškem oddelku. V njihovih volilnih redih nij nikdar nikomur v glavo padlo, da bi se bila volilna komisija konstituirala v parlament, kakor pri nas. V tej zadevi je toraj naša trgovinska zbornica in njena volilna komisija unikum v celej Avstriji, ker se še kaj takega nikdar poprej nij zgodilo, in pozneje zopet ne.

Sosedne trgovinske in obrtniške zbornice (praška, celovška, liberška i. t. d.) imajo glede teh določil sledeča vodila:

1. v trgovinski oddelk spadajo: bankirji, menjevalci, veliki in mali trgovci, zavarovaniške, razpošiljalne in prevozne naprave, železnocestna in parabrodna podjetja in ladjedelci.

2. v obrtni oddelk spadajo tudi veliki obrtniki in tovarniki ter vsi trgovci, kateri ne plačujejo po toliko davka, po kolikor ga je treba za trgovinski oddelk.

Ali ljubljanska volilna komisija je po takem načinu trgovcem, ki ne plačujejo toliko davka, po kolikor ga je treba za trgovinski oddelk, pač pa po toliko kolikor ga je treba za obrtniški oddelk, volilno pravico popolno odvzela, mej tem, ko je v trgovinskem oddelku samohotno dala volitveno pravico po sameznim obrtnikom in tovarnikom, katerih obrtovanje preseza rokodelstveno okrožje.

To so torej volilna pravila za najimenitnejše trgovinske zbornice v celej Avstriji, pri nas pa se je popolnem narobe postopalo. —

Ali tudi pri tem narobe-ravnanju nij bilo nobene konsekvencije. Povsod n. pr., kjer ima kdo pravico voliti v trgovinskem in obrtniškem oddelku, mu je na prosto voljo dano, da si sam izbere, kje da hoče voliti, pri nas pa je določevala volilna komisija, kje naj voli!! In ravno to določevanje je mnogim volilno pravico vzelo, mnogo se jih je pa, ki so imeli volilno pravico v trgovinskem oddelku, potisnilo v obrtniški oddelk.

Druga važna stvar je ta, da je poprej volitvenik vedno ležal razgrnen skozi 14 dnuj pri vseh davkarskih uradih cele dežele, in da je bilo vsakemu lahko mogoče pregledati ga. A kaj se je zdaj zgodilo? Volitveniki so bili videti samo pri predsedniku volilne komisije (g. Vesteneku) v palači deželne vlade. To je bilo meseca decembra 1874 leta; takrat je bilo nenavadno hudo vreme po celej deželi in velik snežni metež. Iz daljnega Črnomlja in Metlike bi bili morali romati volilci v Ljubljano, če bi bili hoteli pregledati volilne listine, mej tem, ko so bile poprej vedno razgrnene pri vseh davkarskih uradih, kakor sem uže omenil. To postopanje vladnega komisarja (Vesteneka) je volilcem ljubljanskega mesta vendar preveč presedalo, in poslali so v zvezi z nekaterimi deželnimi poslanci deputacijo do deželnega predsednika, da mu razloži vse te nepostavnosti. G. deželni predsednik je rekel, da so to samo nerednosti, in je zaukazal, da se je obrok volitev podaljšal za 14 dnuj, do 29. decembra, in da so se razpostavile listine pri vseh okrajnih glavarstvih. Pomislite pa, da jedno okrajno glavarstvo obseza 15—24 kvadratnih milj, mej tem ko ima jeden davkarsk urad komaj 5—6 kvadratnih milj. Pri tako gdem vremenu je bilo torej silno težavno napraviti dolgo pot v glavarstveni urad, in pregledati tam volilne listine. Ali toliko se je vsaj doseglo, da nijso bile volilne listine samo v palači deželne vlade skrite pri gosp. Vesteneku. Ko so se potem začele razdeljevati volilne glasovnice, opazili smo, da je mnogo trgovcev, obrtnikov, žagarjev in mlinarjev postavljenih v obrtniški oddelk zoper pravila, določena po tej komisiji. Koroktno bi bilo, ako bi se bilo tako ravnalo, kakor pri prejšnjih volitvah, ali komisija je določila, da vsi umeteljni mlini, in vsaka umeteljna žaga spada v trgovinski oddelk. Vpraša pa se, kje se umetnost pri mlinih in žagah začinja? Komisija je rekla, umetnost je v paru ležeča, v vodnej moči nij nobene umetnosti! Kdor ima parni mlin ali žago, spada v trgovinski oddelk, kdor pa dela na vodi, spada v obrtniški oddelk! Prišlo je nad sto protestov, posebno od mlinarjev iz Gameljnov, in od žagarjev iz Notranjskega. Ti so rekli, naj pride volilna komisija le pogledat, da imajo jako umeteljne mline in žage! Ali komisija je rekla, da oni meljejo tuje žito in žagajo tuje hlode, in zato so obrtniki! Na to se je črez sto reklamantov oglasilo rekoč, da se od tega živé, da kupujejo žito za se, in potem je kakor svojo lastnino meljejo, in kakor trgovci moko prodajajo. (Okolo dvajset takih mlinov je samo v ljubljanskej okolici na Gameljnih in ob Savi.) Ravno tako so žagarji dokazali, da po večini svoj les žagajo in ga kot svojo lastnino prodajajo, — da bi morali torej po pravilih te volilne komisije priti v trgovinski oddelk. Ali komisija je rekla, da to nij vse skupaj nič, ohne dampf geht's nicht, (veselost na levej), pa jih nij uvrstila v trgovinski oddelk, jedino zaradi tega ne, ker so bili narodnjaki.

(Konec prih.)

Iz Bosne in Hercegovine.

Kakor je bilo pričakovati, prinesel nam je telegraf denes poročila o odločilnih zmagah. Udala se je Bjelina, tvrdnjava na srbskej meji brez boja, udala se je tudi Tuzla našejski vojski. Razen tega so naši razpršili turške vstaše v dveh utrjenih pozicijah. Razen Zvor

nika so torej dozdej vsa večja mesta Bosne in Hercegovine v naših rokah, upor toliko kakor zlomljen.

Oficijalni telegram namreč poroča 23. sep.: Naša vojska je 22. t. m. vzela utrjeni glavni tabor turških upornikov na najbolj gospodstvujočej višini Senkoviča, osvojila dva kanona, municije in živeža; uporniki so bili razpodeni. — Dne 21. t. m. je naša vojska zaselá brez upora Olovo; uporniki so zbežali. — Uporniki, kateri so bili na Majeveci planini utrjeni bili so v beg zapodeni in s kanonskimi strelí proganjani, Dokanj od nas zaseden. — Vsled izjave v glavni stan prišle deputacije, ki je poročala, da se Tuzla in Bjelina udasti, začelo se je delo razoroženja in obsedenja tēh dveh mest.

Iz Siska se javlja: 22. sep. Denes so zopet 482 ranjenih peljali od tukaj skozi Zagreb in naprej v bolnico. Mej temi je bil frajtar Vasil Hišdak, kateromu so Turki oči iztaknili. —

Še eno poglavje o g. Vesteneku.

G. poslanec Svetec je v deželnem zboru razložil, kakšen je g. Vestenek v Litiji. Sledeči naš dopis še od druge strani osvetljuje tega pri nas zloglasnega moža:

Vandalizem, na katerega opozorovati nas sili naša domovinska dolžnost, godi in vrši se, in še nekako pod uradnim nadzorstvom, v slavno znanem gradu v Zatičini, nekadanem samostanu cistercijenskem, kateri je bil pred nekoliko leti še dobro ohranjen, razdejan je zdaj uže res na vandaličen način. Mi pripoznamo, da je teško ohranjevati slike in arabeske po stenah in stropih; pa zgodovinsko važne reči, ki se dadó odstraniti, zapravljati na takov način, kakor se godi to v Zatičini, to je brezvestno. Tako na pr. je bilo v imenovanem refektoriju staro, prelepo iz marmorja izsekano umivalo (waschkasten). To umivalo kupil je litijski okrajni glavar, kakor smo zvedeli na mestu samem, za celih 22 gold., in ta mož, slavni čuvaj postave, gospod Vestenek dal je tisto izkopati iz zidu, in odpeljati baje na svoj grad. Ta dogodjaj je gledé dolžnostij okrajnega glavarja: zloraba uradne oblasti, in strogo kaznjivo. Enako zgodilo se je z nekaterimi rečmi v takozvanem „prälatensaal“, ki je spremenjen v shrambo za drva in senó. Freske in reliefi po raznih koridorih in obokih poškodovani so tako, da človeka srce boli. In mi imamo na Dunaji komisijo za ohranitev zgodovinskih spominkov, katere predsednik je baron Helfert, in katere pooblaščenec za krajsko je mariborski profesor Müller in ljubljanski muzealni kustos Dežman! Vprašamo pak: ali nij nujna dolžnost skrbeti, da se ohranijo taki spominki, kakor omenjeno umivalo, za muzej, da ne pridejo v domišljive roke in posesti, za katerimi jih lahko še kedaj kakov dunajski žid prodaje na „tandelmarktu“. Oni kateri so zato poklicani, naj čuvajo!

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 24. septembra.

Iz Prage se javlja, da so stari in mladi Čehi sklenli denes skupno v dež. zbor priti. O *Andrassyjevem* padcu se zopet mnogo piše. Pravijo, da se ga je uže tudi Bismark naveličal. Magjarom to nij po volji. Zato jih „D. Ztg.“ odbija s sledečim: Če prav magjarska prevzetnost misli, da pride po An-

drassyjevem padci sodnji dan, v Avstriji se bode soglasno veselo pozdravila vest, da je Andrassy vsled odločitve kronine padel; in ker je naša polovica lojalnejša, bogatejša, več davkov daje, in ker so dozdej v Bosni le avstrijski polki zmagovali, ne bode se čudno zdelo, če bi odstop Andrassyjev bil prava sreča. Grof bi potlej lahko v svojem komitatu gospode učil lojalnosti v zadevah predpog. itd.

„Pesti Naplo“ pripoveduje, kako je Andrassy dobil v Berlinu „evropski mandat“ za okupacijo Bosne. Najprej je baje Bismarka prosil zanj. A ta mu je dejal: „Vi bi bili morali Bosno pred jednim le tom zasesti, zdaj nema to nobenega pomena.“ Ker je pa Andrassy dejal, da bode kongres zapustil, če se mu mandat za Bosno ne da, prevzel je Beaconsfield nalog, nasvetovati v kongresu, naj se Avstriji Bosna izroči. — Andrassy je mislil, da zdaj ko ima evropski mandat, zadoštuje 1 polk, 1 zastava in ena vojaška godba za okupacijo Bosne. Mož je „ženjalno“ motil se, zato je vreden, da pojde.

Vnanje države.

Ruski glavni poveljnik črnomorske flote je bil te dni v Batumu in se je vrnil v Jalta. On pravi, kakor v ruskih listih beremo, da je Batum jako dragocena pridobitev za Rusijo, luka je izvrstna in velika, in se da še zboljšati.

„Golos“ v članku meni, da če hoče Avstrija okupirano Bosno res pomiriti, more to le v zvezi in prijateljstvu z Belgradom in Cetinjem. Avstrija mora Slavjanom nasproti lojalna biti, če hoče kaj doseči. Le če bode celo balkansko Slavjanstvo, čegar naradni zaščitnik je Rus, simpatično Avstriji, potem bode imela vspeh.

Kakor ondan srbski, tako si je zdaj tudi rumunski knez pridelal kraljevsk naslov „visočanstvo“. Ker je Rumunija zdaj samostalna, pride tja avstrijski poslanik.

Angleške „Times“ poročajo, da je angleška politika v srednji Aziji podlegla ruskeji, pobita bila. Poslanstvo angleško v Afganistan je bilo od vice kralja telegrafi no poklicano nazaj. Brez dvombe je pravijo „T.“, da je afganistanski emir z Rusijo sklenil zvezo. To držanje afganistanskega emira je insultiranje angleške države. — Angleži bodo še želi, kar so s svojo perfidijo v zadnji vojski sejali, vihar.

Iz **Brüssela** se javlja, da je sodnija tamošnja obsodila pisatelja Claudela na 5 let ječe in 2000 frankov globe, češ, da je nemškega cesarja razžalil v nekeji brošuri, tiskarja pa na 18 mesecev zapora in 500 fr. globe.

Dopisi.

Z Vrhniške 22. septembra. [Izviren dopis.] (Čitalnica. — Občinske volitve.) Da se uže mnogo časa nij ničesar čulo o vrhniškeji čitalnici, krivo je, ker nobeden človek po starem izreku dvema gospodoma služiti ne more. Na Vrhnikih pa še dovolj nij, dvema služiti, temveč še tretjemu itd. Ako bi tukaj dopisnik želji jednega ali dveh ustrezal, potem bi se desetini zameril. Bolje je tedaj, da se redkokdaj poroča z vrhniškega trga, kjer je neopravičena kritika doma.

Pa da ne bode morda kdo mislil, da je naša čitalnica popolnem zaspala, ali pa da pojemlje, kakor riba na suhem, kar bi nekateri ljudi jako veselilo, je njena dolžnost, da se zopet jedenkrat v živjej podobi prikaže.

Dasiravno je bilo čitalnično dozdanje živjenje burno, da je le počasi svoje mlade peroti razvijala, vendar je, premagavši vse ovire, še vedno v živem napredku; tudi upa, da jej bode jedenkrat zarja milejšje in zvestejše sreče posijala.

Res, da se je kakov narodnjak vsled egoizma čitalnici izneveril, in da je tukaj še mnogo čudnih „Kranjcev“, katerim čisti slovenski mili jezik ne dopada, a to ne škodi dosti, ker je še dosti rodoljubnih in narodnih

mož in mladeničev tukaj, katerim bijejo zvesta srca do našega lepega jezika in njegovega napredovanja v literaturi in omiki. Ako nam je kakov priletni gospod tukaj neprijatelj, bode njegov sin, ali pa bosta dva sinova v našej družbi, ter bosta popravila, kar je oče pokvaril. Upamo, da bode tukajšnja mladina boljša, kakor so očetje, ter da bode naše šibko društvo podpirala.

Da bi pa bila naša čitalnica, kakor druge čitalnice, v popolnem razvitku, treba jej je pevske moči.

Ako premišljamo stvari, moramo priznati, da je petje duša vsacemu društvu, in da petje povzdiguje duh, blaži in razveseljuje človeško srce. —

Tudi pri našej čitalnici so se osnovali pevske vaje, vendar do zdaj še nij nobedna zagledala belega dneva; nadejamo se, da se bode na zimo, ki je uže pred durmi, kakšna napravila, se ve da, če bi hoteli gg. rodoljubi in prijatelji petja nekoliko krajcarjev v ta namen žrtvovati, da bi se potem učitelj petja g. Stojec podpiral.

Kar se dalje čitalnice tiče, mora se dostaviti, da je g. Lenazi društvu v svojej hiši dolgo časa brezplačno sobo prepustil, za kar mu odbor zahvalo izreka, pa da je žalibog pri zadnjem vrhniškem požaru tudi društvena soba z g. Lenazijevo hišo vred pala v plen nesrečnemu ognju. Zlaj ima društvo sobo v gospod Kotnikovej hiši, kjer je bila od začetka. Ker je omenjena soba prostorna in pripravna za čitanje časopisov in knjig, prosi društveni odbor gg. društvonike, ki imajo čas, ter so v obližji, da bi rajši v sobo hodili čitat, nego da bi časnike na dom prejimali, ker vedo, da je razpošiljanje časopisov jako težavno, in da pri udih večkrat zastajajo, kar potem društvu nered napravlja.

Čitalnica šteje zdaj 30 udov, kar je jako malo za veliki vrhniški trg; a nadejamo se, da bodo vendar še gg. vrhniški posestniki k njej pristopili, videči, da je ona vsacemu prijazna, kdor domačijo ljubi, in da se razvija na podlagi nevtralnosti za omiko naroda.

Dalje se mora omeniti, da bode društvo začasno izgubilo vrlega, dasiravno še mladega rodoljuba, ki je k čitalničneji osnovi v materialnem in duševnem obziru mnogo pripomogel, ter jo do zdaj zvesto podpiral. Ker mora omenjeni rodoljub dolžnost in povelje našega svetlega cesarja izpolniti, ter zdanji stan z vojaškim zameniti, mu čitalnični odbor pred odhodom 30. t. m. izreka najtoplejše zahvalo za dozdanjo rodoljubno podporo, ter želi, da bi se kmalu vrnil v njemu drago domovino. Lepo je tudi, da bode omenjeni narodnjak celo prihodnje leto, če tudi pri vojaki, podpiralni ud našega društva, za kar zakličemo našemu narodnjaku, dozdanjemu denarničarju, g. Gabrielu Jelovškeku: Bog ga živi!

Čitalnični odbor je zdaj sestavljen iz naslednjih gospodov: Franjo Tršar, predsednik; Dragotin Kotnik, podpredsednik; Franjo Rus, denarničar, (mesto omenjenega g. Jelovška); Josip Prosen, tajnik; odborniki: Ignacij Javornik, Tomaž Javornik in Franjo Stojec.

Še marsikaj bi naša čitalnica slovenskemu svetu rada poročila, posebno o občinski volitvi 18. in 19. tekočega meseca, ker pa nij njeno gesto, vtkati se v politično-soseskine zadeve, rajši z molčanjem zakrije viharo volilno borbo, da ne bode na sramoto naše nasprotne stranke.

Ker pa je bila tudi čitalnica vsled ome-

niene volitve razžaljena, je njena dolžnost, to le dostaviti:

Ker je narodna stranka na Vrhnikih pri glasovanji III. in I. volilnega razreda zmagala, zbralo se je na večer 19. t. m. po volilnej borbi mnogo narodnjakov starega prava v čitalničneji sobi, ter so s s petjem in živio-klici kratkočasili, ter zmago praznovali. Ker pa je to nekateri nasprotnike zbadalo, oskrnili so po noči zid g. Kotnikove hiše pod čitalničnim oknom z blatom. Drugo jutro je celo nekov burkež z veseljem mimogredočim kazal blato na zidu, rekoč: „Glejte slovenske zvezde!“ Mi mu pa družega ne odgovorimo, nego to, da to nijso „slovenske zvezde“, temveč to je nemška omika, pobalinska surovost in švabska kultura, ki naj velja v čast onega, ki je to napravil, in ki se tega veseli.

Mi bi še radi kaj poročali in odgovorili, pa zakrito naj bode z zagrinjalom pozabljivosti.

Iz Brega 21. sept. [Izv. dop.] Povsod kjer rodoljubno srce bije za domovino, se narod ozira na svojo prihodnost. Iz znane sedanjosti vsvarja si moder narod svojo boljšo prihodnost. In kje je višja naloga v tem smislu delovati kakor v našej Istri, kjer vse le moli materialnega Boga, za duševni razvoj, še le, bi rekel „a pian, a pian“ dela. Ako hočemo narodno podvzetje društva „Elinost“ podpirati, moramo v duhu slavnega Palackega mladino pripravljati, da se iz tega zrna izčimni pravi slavianski duh, ki bode razprostrl prapor slovenskega in avstrijskega rodoljuba.

Da se pa to doseči more, nam je potreba pred vsem narodu pokazati rodoljubno lice. Naša mladost je bila v sponah, ki nam jih šolska kronika natanko jasno kaže. Teh težkih verig znebiti se, naj bode naša skrb, in to je tudi namen mojih vrstic. Ker za narodnjaka se šteti, pa ne za slovensko mladost skrbeti, se pravi v gozd govoriti. Torej rodoljubje v Istri, ako Vam je srce na pravem mestu in želite narod povzdigniti iz tisočletnega spanja, napravljajte kake milodarne čine za uboge učence (n. pr. tombole) da se ubogim preskrbi potrebnih šolskih učnih pripomočkov. Tako bode naše ljudstvo v Istri in Primorji ljubezen dobilo do šolstva, in se bode marsikateremu paragrafu sitnosti v okom prišlo. To naj bi bil tudi začetek skupne delavnosti, na katero bi se utemeljevala prihodnja delavnost našega političnega društva „Elinosti.“

Domače stvari.

— (Slovensko učiteljsko društvo) in „narodna šola“ imata 26. t. m. občni zbor. — Da bi se kaj oživili!

— (Goreča ladija na morji.) V Trstu se je v nedeljo popoldne vnela ladija, ki je iz Amerike iz Filadelfije pripeljala 2969 baril petroleja. Ogenj se nij mogel pogasiti, zato so ladijo sunili v morje in zgoreti pustili. Škoda zadene menda kako asekurančno društvo.

— (Roparski umor.) Poročali smo, da je blizu Brda ubit bil prenašalec kamenških zemelj France Hudoman, in mu denar (1 gold. in nekaj šestice je samo imel), ter ura vzeta bila. Zdaj so uže našli ubijalca in roparja. Ta je 18 let stari delavec France Maček iz Domžal, sorodnik glasovitega pobojnika Mačka, ki je na ljubljanskem gradu zaprt, torej uže „iz rodovine“. Tiralno pismo, katero je bila sodnija brdska poslala za nekim laškim delavcem Fr. Vassim, katerega so prvi hip dolžili, da je ubijalec in ropar, se zdaj preklicuje.

— (Turki v Karlovcu.) Kakor iz hrvatskih listov posnemljemo, bil je v Karlovcu predvčeršnjem paničen strah, ker se je bil prazen glas raznesel, da so Turki čez mejo udarili in na Karlovec marširajo. Mnogo ljudi, zlasti judov, je bežalo v Zagreb, požarna straža se je oboroževala, na razne strani se je po pomoči telegrafiralo, itd. To se ve, da brez potrebe.

— (Gospodje rojanske čitalnice) bodo napravili 5. oktobra v rojanske čitalnici veliko srečkanje z besedo in petjem. Čisti dohodki so namenjeni samej čitalnici. Vsi gospodje, kakor tudi gospice, kateri blagovonojito dobitke darovati, da bi jih oddali g. Volfu v prodajalnici, via forreto tik lekarne Fentner. Ker je to srečkanje na dobro lastnega društva jako koristno pri zdanjih kritičnih razmerah, pozivljamo vse čestite ude in neude, da se v obilnem številu udeležijo. Za poseben odsek: Volf.

— (Za župane) so bile 19. t. m. izvoljeni: v Dobrnju g. Jožef Senca, na Veliki Loki Janez Zupančič, za Ajdovico Jarnej Gnidovec.

— (Difteritis.) Iz savinjske dolne se v „T.“ piše, da uže kar se pomni, nij bilo take epidemične bolezni tam, kakor zdaj razsaja difteritis, ki v nekaterih občinah pobira deseti del otrok. Premalo se skrbi in stori zoper nalezljivost.

— (Brzovlak južne železnice) se od 21. t. m. v Rimskih in Laških toplicah več ne ustavlja.

— (Privilegij za novo iznajdbo pri glasoviru) je dobil slovenski rojak Anton Kofol, rojen v Lomu pri Kanalu, ki uže mnogo let v Trstu (via Acquedotto št. 17) izdeluje izvrstne glasovire, harmonije itd.

Vabilo na naročbo.

S koncem tega meseca poteče naročnina na tretje četrtletje. Prosimo gg. naročnike, da jo o pravem času ponové.

„Slov. Narod“ veljá: Za ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za četrta leta 3 gld. 30 kr.
Za en mesec 1 „ 10 „
Za pošiljanje na dom se računa 10 krajc. na mesec, 30 kr. za četrta leta.

S pošiljanjem po pošti veljá: Za četrta leta 4 gld. „
Za en mesec 1 „ 40 „

Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake veljá znižana cena in sicer:

Za Ljubljano za četrta leta 2 gld. 50 kr.
Po pošti prejeman „ „ 3 „ — „
Administracija „Slov. Naroda“.

IX. izkaz

deželnemu odboru poslanih milodarov za z puščen-družine v vojno službo poklicanih rezervistov i Kranjskega:

Znesek milodarov po VIII. izkazu	6508 gld. „ kr.
C. kr. okrajno glavarstvo v Kočevju pošlje od županstva v Loškem potoku nabrani znesek	6 „ 81 „
Gosp. Malič Andrej, posestnik v Ljubljani	25 „ „
C. kr. deželno predsedstvo v Ljubljani pošlje od c. kr. ministerstva za deželno brambo prejetih za Kranjsko deželo odmerjenih od skupne svote 4390 gld., katero je avstr. patrijotično pomočno društvo za ranjene vojake, vojaške vdove in sirote na Dunaji c. kr. ministerstvu za deželno brambo v podporo v vojsko poklicanih rezervistov in deželni hrambovcev poklonilo.	200 „ „
C. kr. okrajno glavarstvo v Novem mestu pošlje znesek	3+2 „ 0 „
Kateroga so zložili:	

a) c. kr. uradi in javni zavodi, prečastita stolna duhovščina in gimnazijski učitelji v Novem mestu, potem c. kr. okrajna sodnija in davkarija in posestnica J. Vehove v Žužemberku, in c. kr. davkarija v Trebnjem, potem prečastita duhovščina več župnij, in doneski nekaterih obč. starešincev v pol. okraji Novo-meškem, skupaj 146 gld. 10 kr.

b) zbirka okr. zdrav-nika dr. Vašča pri nekem omiji v Trebnem na rojstni dan cesarjev 20 „ 20 „

c) zbirka župaustva v Novem mestu 52 „ 40 „

d) dohodek glasbene zabave društva uni-formiranih Novo-meščanov v gostilni Roze Brunnerjeve 36 „ 70 „

e) zbirka županstva št. Mihael-Stopič 10 „ 40 „

f) zbirka pri okraj. zborovanji učiteljev v Novem mestu dne 28. avg. 8 „ 60 „

g) g. baron Fr. Wampolt, grajščak v Hmelniku 25 „ — „

h) Donesek fužine kneza Auersperga v Dvoru 15 „ — „

i) uradniki fužinski v Dvoru 16 „ — „

k) delavci fužinski v Dvoru 23 „ 80 „

l) zbirka občinskega svetovalca Franca Pehani pri večerni veselici v Žužemberku 8 „ 10 „

Župni urad v Vrhu pošlje po c. kr. okrajnem glavarstvu Logaškem zbirko 2 gld. — kr.

Gosp. dr. Janez Bleiweis, predsednik narodne čitalnice v Ljubljani izroči dohodek združene čitalnične in Sokolove besede dne 28. julija t. l. na vrtu narodne čitalnice 510 „ — „

Razen mnogih daril, katera so se nabrala za loterijo pri omenjeni besedi, so narodne čitalnici v ta namen naslednje imenovani daritelji in dariteljice izročili sledeče zneske, namreč: g. R. Andretto 2 gl., g. J. Černe 2 gl., gospa Dimnik 2 gl., g. Franc Hren 15 gl., gospa Kosak 3 gl., gospoda dr. Mosche in dr. Papež 20 gl., gospa Julija Materna 10 gl., gospa T. Macak 2 gl., gospa Ovičaj 5 gl., gospodičina Pregl 3 gl., g. Fr. X. Souvan sen. 5 gl., gospodičina Smrekar 2 gl., g. Viktor Smole 20 gl., g. Josip Strceba 10 gl., g. J. Škrbinec 2 gl., gospa Šupevec 5 gl., g. J. Trček 2 gl., g. J. Sevnig 5 gl., gospodje duhovni Cecilijnega društva pri shodu dne 25. julija zbirko 14 gl., g. prof. dr. Janez Bleiweis 20 gl., g. A. Perme 5 gl.

C. kr. okrajno glavarstvo v Postojni pošlje nabrane zneske, katero so darovali in sicer:

g. Orešek, kupec v Postojni	5 gl. — kr.
g. dr. Sterbenc, župnik v Hrenovici	10 „ — „
župnija Hrenoviška	20 „ — „
občina Hrenovška	20 „ — „
„ Ilir. Bistrica	92 „ 55 „
„ Jabanica	12 „ 30 „
„ Prem	2 „ — „
„ Šent-Vid pri Vipavi	8 „ 30 „
„ Planina pri Vipavi	7 „ 65 „
„ Slap p. Vipavi	3 „ 50 „
„ Budajne	4 „ 80 „
„ Goče	4 „ 20 „
„ Vrabče	3 „ — „
„ Knežak	1 „ — „

Čisti dohodek ljudske pevске družbe Ročce pri „Soire amusant“ dne 6. septembra v gostilni pri „belem konjiču“ 10 „ — „

Ekscelencija g. Jos. prof. Auersperg 50 „ — „

Zbirka občine Vipavske 8 „ — „

Smerje 5 „ 10 „

Narodna čitalnica v Metliki čisti dohodek besede dne 8. avg. 50 „ — „

Župni urad pri Sv. Martinu v Tuhinji (po c. kr. okrajnem glavarstvu kamniškem) zbirko 4 „ — „

G. Ant. Trepal, župnik v Seli pri Šumperku zbirko	3 gld. 20 kr.
G. Andrej Pavlič, župnik v Radečah pri Zidanem mostu	10 „ 40 „
G. Anton vitez Gariboldi	5 „ — „
G. dr. Adolf Schaffer	5 „ — „
C. kr. deželno predsedstvo izroči od svote 50 gl., katero je vsled pohoda avstrijske vojske v Bosno in Hercegovino v blage namene daroval odvetnik g. dr. Julius Wurzbach-Taubenberg polovico v znesku	25 „ — „
August Tschinkel-ovi sinovi	50 „ — „
Župni urad v Radečah pri Kranjski gor. zbirko	2 „ — „
C. kr. okrajno glavarstvo v Novem mestu pošlje nabrane zneske in sicer:	
od župnega urada v D. berničah 7 gl. 33 kr.	
od župnega urada v Žužemberku 8 „ — „	
od g. Janeza Engelthalerja, posestnika v Srebernicah 5 „ — „	30 „ 33 „
od g. dr. Antona vit. Langerja-Podgorograščaka v Zalogu pri Prečni 10 „ — „	
G. dr. Bock, štabni nadzdravnik in dravniški načelnik v Koščah na Ogerskem	5 „ — „
Udje tiskarskega društva v Ljubljani v gostilnici „pri kroni“ zložili in poslali	5 „ — „
Gospa Marija Pompe, soproga c. kr. stavbnega svetnika	10 „ — „
Gospodje uradniki c. kr. deželne vlade, stavbinega in računskega oddelka v Ljubljani	98 „ 50 „
Skupni znesek	8185 gld. — kr.

Tujci.

23 septembra:

Evropa: Wagner iz Linca.
Pri **Sionu:** Kohn iz Dunaja. — Jaschke iz Tržiča. — de Santi iz Reke. — Pisch iz Dunaja. — Scherrer iz Grada.
Pri **Maliču:** Negro iz Dunaja. — Bakof iz Trsta. — Bauman iz Kočevja. — Polak iz Gradca. — pl. Hammer iz Brna.
Pri **bavarskem dvoru:** Mänzberg iz Št. Vida.

Dunajska borza 24. septembra.

(izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	60 gld. 95 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	62 „ 55 „
Zlata renta	71 „ 45 „
1860 drž. posojilo	112 „ — „
Akcije narodne banke	794 „ — „
Kreditne akcije	232 „ — „
London	116 „ 90 „
Napol	9 „ 37 „
C. kr. cekini	5 „ 58 „
Srebro	100 „ 05 „
Državne marke	57 „ 80 „

Loterijske srečke.

V Linci 21. septembra: 75. 53. 67. 23. 41.

Karel S. Till

trgovstvo s knjigami in papirjem, pod Trančo št. 27, zaloga vseh potrebstij za urade in kupčijstvo; zaloga navadnega, pisemskega in zavijalnega papirja. Vse potrebstij za merjevce (inženirje), slikarje in risarje. Najnovejše v konfekciji za papir. Zapisovalne in opravilne knjige. Izdeljujejo se tudi monogrami na pisemski papir, visitne karte in pisemske zavitke. (158—85)

Na deželi, pri večjem poštnem uradu se išče popolnem zmožni

poštni ekspeditor

ali pa praktikant. Pogoje pové iz prijaznosti opravništvo „Slovenskega Naroda“. (308—3)

Marko	Wir empfehlen	geschützt.
als Bestes und Preiswürdigstes		
Die Regenmäntel,		
Wagendecken (Plachen), Bettelagen, Zeltstoffe		
der k. k. pr. Fabrik		
von M. J. Elsinger & Söhne		
in Wien, Neubau, Zollergasse 2,		
Lieferanten des k. und k. Kriegsministeriums, Sr. Maj. Kriegsmarine, vieler Humanitätsanstalten etc. etc.		
(159—74)		

Lastnina in tisk „Ná rodne tiskarne“